

Sprawozdanie z konferencji „Trudności w przestrzeni edukacyjnej dziecka”

Beata Iwanicka

18 stycznia 2017 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się międzynarodowa konferencja „Trudności w przestrzeni edukacyjnej dziecka” pod patronatem Pani Dziekan prof. zw. dra hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej. Celem była wymiana doświadczeń naukowych oraz wyników dotyczących problemów dzieci w edukacji na różnych jej szczeblach. Organizatorem przedsięwzięcia był Zakład Edukacji Dziecka na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM. Przewodniczącą Komitetu Naukowego została prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska, która powitała zgromadzone audytorium.

Podczas otwarcia konferencji swoimi przemyśleniami podzieliła się Pani Dziekan prof. zw. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska. Opowiedziała w języku angielskim oraz polskim o historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, jego tradycjach oraz misji uczelni. Następnie głos zabrała ponownie prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska, która przedstawiła referat pt. *Oblicza trudności edukacyjnych dzieci wobec wyzwań współczesności*. Zauważyła, że problemy dzisiejszego świata przejawiają się w postaci nowych wyzwań dla wielu dzieci oraz ich opiekunów i pedagogów w różnych środowiskach szkolnych. Po przywitaniu gości swoje umiejętności artystyczne zaprezentował Zespół Dziecięco-Młodzieżowy, prowadzony przez magister Ewę Sykalską z Pracowni Działań Twórczych w Przestrzeni Społecznej WSE UAM.

Następnie rozpoczęto obrady w sesjach plenarnych. Moderatorami pierwszej części byli prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska, prof. zw. dr hab. Andrzej Twardowski oraz prof. dr hab. Danuta Borecka-Biernat.

Jako pierwsza w tym bloku wystąpiła doc. PaDr. Radmila Burkovičová z Ostravská Univerzita. Zaprezentowała referat *Przyszłość w przedszkolach w Republice Czeskiej*. Rozważała przyszłość dzieci w ramach głównego nurtu edukacji. Cele wspólnego kształcenia powinny się wyrażać w maksymalnym rozwoju potencjału każdego dziecka, najlepiej w grupie rówieśników. Prelegentka uzasadniła tę tezę własnymi badaniami, gdzie odniosła się do nowelizacji ustawy oświatowej na terenie Republiki Czeskiej.

Drugą osobą w sesji była doc. PhDr. Ivana Gejgušová z Ostravská Univerzita z tematem *Trudną drogą dzieci i młodzieży do aktywnego czytelnictwa*. Ukazała wyliczenia, z których wynikało, że najwięcej jest osób sporadycznie czytających książki, w liczbie jeden do sześć w skali

roku na terenie Czech, w grupach dzieci szkół podstawowych. Autorka zaproponowała metody przeciwdziałania spadku czytelnictwa w obrębie sektora edukacji.

Kolejnym gościem z referatem była Prodziekan ds. studiów doktoranckich i współpracy międzynarodowej WSE UAM, Pani prof. zw. dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik. Przedstawiła temat *Walka uczniów o sukces w kognitywnej maszynie. Paradoxy singapurskiej merytokracji*. Odniosła się do koncepcji „wartości azjatyckich” funkcjonujących we współczesnym Singapurze. Nowoczesny system edukacji, zbudowany w tym państwie oparty jest na założeniach merytokratycznych, szczególnie w odniesieniu do liderów poszczególnych grup. System ten nie jest jednak wolny od różnych kontrowersyjnych rozwiązań w obrębie nauczania i selekcji uczniów.

Czwartym badaczem z wystąpieniem *Bariery rodzinne i środowiskowe w edukacji uczniów romskich* była prof. ASP dr hab. Barbara Weigl z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Przedstawiła mechanizmy przekazywania wiedzy w obrębie mniejszości romskiej. Wiedza płynie od starszych osób do dzieci i młodzieży, dziecko romskie uczy się najczęściej przez obserwację i doświadczenie w rodzinie - preferowana jest tu informacja pożyteczna i możliwa do szybkiego wykorzystania. Szkoły nieromskie mogą prowadzić do wykorzenienia i porzucenia własnych norm, i zachowań w tej społeczności.

Po krótkiej przerwie referat wygłosił prof. UAM dr hab. Tomasz Gmerek z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza z zagadnieniem *Strategie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci w Finlandii*. Opisał pozytywne strony edukacji w tym kraju, gdzie 80% rodziców i nauczycieli jest zadowolonych z nauczania i kształcenia w sektorze publicznym, a porównawcze badania empiryczne potwierdzają bardzo wysoką znajomość umiejętności czytania oraz w zakresie matematyki, wśród uczniów fińskich szkół.

Szóstą prelekcję zaprezentowała prof. dr hab. Irena Kurlak z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jej temat dotyczył *Trudności w procesie nauczania nieletnich przestępców*. Scharakteryzowała związek pomiędzy brakiem sukcesów szkolnych a zjawiskiem dezadaptacji społecznej i wywiodła, że powinno się zachęcać dzieci do rozwoju zainteresowań, w celu zapobiegnięciu powstawania nieprawidłowych postaw względem innych osób. Z kolei w placówkach, które zajmują się dziećmi trudnymi (zakłady poprawcze) występuje duża rotacja nauczycieli, co nie ułatwia resocjalizacji.

Sesję pierwszą zamknął swoim wystąpieniem prof. UAM dr hab. Waldemar Segiet z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza z referatem *O przewadze dobrego domu w edukacji dziecka. Stare i nowe problemy*. Badacz spostrzegł, iż najważniejsze są środowiskowe uwarunkowania procesu nauczania w celu osiągnięcia przez dzieci sukcesów edukacyjnych.

Po przerwie rozpoczęły się obrady w drugiej sesji plenarnej. Moderowali ją prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska, prof. AJD dr hab. Wiga Bednarkowa oraz prof. UAM dr hab. Waldemar Segiet.

Obrady w tej części rozpoczął prof. zw. dr hab. Andrzej Twardowski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jego temat dotyczył *Środowiska rodzinnego jako przestrzeni wspomagania rozwoju małych dzieci z niepełnosprawnościami*. Przedstawił argumenty za koniecznością włączenia rodziny w proces rehabilitacji. Podkreślał pośredniczącą rolę rodziców, gdyż mają oni wpływ na częstotliwość i charakter relacji dzieci z rówieśnikami. Są etapy życia, w których dziecko spotyka głównie osoby dorosłe. Czynności rodziny, jakie są wykonywane w domu oraz w środowisku zewnętrznym wpływają na interakcję z dzieckiem, dlatego też wiele sytuacji rodzinnych ma niepowtarzalny charakter, a terapeuta ma ograniczone możliwości pracy z dzieckiem w tak unikalnym momencie.

Następna zabrała głos prof. UAM dr hab. Katarzyna Segiet z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z referatem *Wymęczeniu od urodzenia – pogłębiający się fenomen współczesnego dzieciństwa*. Dzieci żyjące w teraźniejszości według badaczki mają ograniczone poczucie bezpieczeństwa i narażone są na większy stres, niż dzieci żyjące we wcześniejszych dekadach. Źle przeżywają narastającą rywalizację i wysoką presję opiekunów oraz rodziców, co niekiedy prowadzi te dzieci do poczucia osamotnienia.

Trzeci gość, prof. SGGW dr hab. Ewa Skrzetuska ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie opowiedział o *Dziecku z zaburzeniem widzenia w szkole*. Opisała sytuację społeczną dziecka niewidomego oraz zalety i zagrożenia związane z edukacją inkluzywną. Wymieniła wśród nich niewystarczające wsparcie od opiekunów i znaczenie przestrzeni w organizowaniu uczenia się dziecka. Wprowadziła pojęcie „rezerwatu” jako przestrzeni społecznej, podkreśliła uzależnienie od otoczenia oraz tę kwestię, że „rezerwat” ogranicza przestrzeń publiczną. Dzieci żyjące w „rezerwacie” mają przesadną i nadmierną opiekę specjalistyczną, i nie mają wówczas kontaktu z rówieśnikami. To zjawisko warto przezwyciężać, i dać możliwość samodecydowania takiemu dziecku.

Kolejnym uczestnikiem z referatem była dr hab. Grażyna Mikołajczyk-Lerman z Uniwersytetu Łódzkiego. Jej wystąpienie dotyczyło *Trudności w przestrzeni edukacyjnej dziecka z niepełnosprawnością*. Podkreśliła ona, że uczeń z niepełnosprawnością jest osamotniony, niedoinwestowany i ma ograniczone perspektywy zawodowe. Przejawem wykluczenia społecznego jest brak relacji, perspektyw oraz możliwości pracy, i co za tym idzie, samodzielnej egzystencji. Zwiększeniu szans może umożliwić większa pomoc materialna oraz poszerzenie liczby szkół z oddziałami integracyjnymi.

Piątym badaczem w sesji była prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza z problemem *Trudności dzieci w posługiwaniu się językiem ojczystym – wybrane aspekty*. Zauważyła, że język dzieci ubożeje, a duża ich liczba przejawia zaburzenia artykulacyjne. Coraz więcej słów z języka obcego wypiera słownictwo rodzinne. Obecnie język polski rywalizuje

z językiem angielskim w pewnych zakresach nauki oraz lektur. Dzieci łatwiej i szybciej przyswajają język w różnych sytuacjach komunikacyjnych, których są uczestnikami.

Następnym gościem w tej części była prof. dr hab. Wiga Bednarkowa z Akademii Jana Długosza w Krakowie. Zaprezentowała prelekcję *Kiedy dziecku brakuje powietrza...* Autorka podkreślała znaczenie przestrzeni edukacyjnej w środowisku rówieśniczym. Przestrzeń nie jest to sala, klasa, ale otwarte na cały świat okno, które pozwala na wielozmysłową percepcję. Ważne jest, aby w tej przestrzeni dziecko było sobą i czuło się bezpiecznie oraz swobodnie. Duży wpływ stworzenie tak rozumianej przestrzeni ma nauczyciel i dzieci poprzez stworzenie odpowiedniej atmosfery, z pomocą kreatywnego pedagoga.

W tym momencie konferencji zmieniono moderację prowadzących na: prof. UAM dr hab. Małgorzatę Cywińską, prof. UAM. Kingę Kuszak oraz prof. UAM dr hab. Katarzynę Segiet i kontynuowano obrady konferencji.

Siódmym referentem została PhDr. Bc. Karin Fodorová z Ostravská Univerzita z tematem *Nauczycielka i jej samokształcenie, jako jedna opcja dla poprawy ich działalności zawodowej z dziećmi w przedszkolu*. Odniosła się do idei samokształcenia przedszkola w Republice Czeskiej. Przedstawiła badania, z których wynikało, że nauczyciele czeskich placówek praktykują często samokształcenie, do czego stymuluje ich obecne, czeskie prawo.

Następnie głos zabrała prof. UW dr hab. Danuta Borecka Biernat z Uniwersytetu Wrocławskiego z prelekcją *Czynniki osobowe oraz postawa rodzicielska w kształtowaniu się strategii agresji radzenia sobie dorastających w sytuacji konfliktu społecznego*. zilustrowała trudne sytuacje, występujące w środowisku szkolnym. Wyszczególnił problemy, pojawiające się w sytuacji konfliktu dziecka z nauczycielem, powodowaną ocenami szkolnymi, nietaktownymi i sztywnymi zachowaniami pedagoga. Strategie rozwiązywania konfliktów jakie mogą się tu pojawić to: uleganie, kompromis, unikanie, współpraca i walka. Negatywne emocje uczniów mogą rosnąć w sytuacji zagrożenia ich samorozwoju i dążeń.

Dziwiątą prelegentką była prof. UZ dr hab. Marzenna Magda-Adamowicz z Uniwersytetu Zielonogórskiego z referatem *Twórcze rozwiązywanie problemów pedagogicznych*. Skupiła się na innowacyjnych sposobach rozwiązywania problemów pedagogicznych w środowisku uczniowskim i ukazała, jak można niwelować skutków trudnych sytuacji w przestrzeni edukacyjnej dziecka.

Kolejny referat *Przestrzeń edukacyjna i jej rola w zbliżaniu dzieci przedszkolnych do przyrody* wygłosiła prof. UKW dr hab. Krystyna Żuchelkowska z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Skonkludowała, iż przeżycia dziecka pobudzają je do stawiania pytań. Analizowała również stopień wpływu przestrzeni edukacyjnej na wiedzę o przyrodzie wśród dzieci przechodzących edukację przedszkolną.

Sesję zakończyły przedstawicielki z Uniwersytetu Warszawskiego - dr hab. Agnieszka Naumiuk oraz dr Anna Steinhagen. Opisały kwestię *Wyzwania funkcjonowania szkolnego*,

rodzinnego i środowiskowego dzieci z zaburzeniami więzi. Autorki skupiły się na dzieciach adopcyjnych, wychowywanych w rodzinach zastępczych i placówkach typu dom dziecka. Badaczki przeanalizowały problem traum w doświadczeniu takich dzieci. Te trudne przeżycia mogą sięgać okresu wczesnodziecięcego.

Większość wystąpień gości z Republiki Czeskiej tłumaczyła na język polski prof. UAM dr hab. Eva Zamojska. Na tym zakończyły się obrady plenarne, po czym zaproszono gości do uczestnictwa w pięciu sekcjach równoległych, o różnorodnej tematyce.

Pierwsza sekcja, o tytule *Trudności edukacyjnych dzieci w perspektywie historycznej i współczesnej* była moderowana przez prof. UZ dr hab. Marzenę Magdę-Adamowicz oraz prof. AJD dr hab. Wigę Bednarkową. Obradowano w niej między innymi na temat edukacji dzieci wśród rdzennych mieszkańców Kanady, sytuacji dzieci na ziemiach polskich w okresie II wojny światowej, czy aspektach etycznych funkcjonowania dzieci we współczesności. Odniesiono się również do problematyki znaczenia oddziaływań pedagogicznych dla rozwoju dzieci, czy emocjonalnych i formalnych aspektów bezpieczeństwa dzieci w wieku szkolnym.

Drugą sekcję równoległą prowadziły prof. UW dr hab. Danuta Borecka-Biernat oraz prof. UAM dr hab. Katarzyna Segiet. Sekcja dotyczyła *Środowiskowych uwarunkowań trudności edukacyjnych dzieci.* Poruszono tu takie kwestie jak zagadnienie nierównych szans dzieci z ubogich rodzin, a także trudnych wyborów gimnazjalistów wobec swojej przyszłości. Dyskutowano również o socjoterapii dzieci i młodzieży w szkole wiejskiej, a także barierach komunikacyjnych między nauczycielami a rodzicami.

W trzeciej sekcji na temat *Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, którą poprowadzili prof. zw. dr hab. Andrzej Twardowski oraz prof. ASP dr hab. Barbara Weigl, dyskutowano o problemach dzieci z zespołem Aspergera, dzieciach niedosłyszających, autystycznych oraz chorych na nowotwory. Omówiono również specyfikę pracy z takimi dziećmi.

Czwarta sekcja dotyczyła *Przestrzeni specyficznych trudności w uczeniu się i wybranych aspektów wspierania rozwoju dzieci.* Sekcję tę moderowały prof. dr hab. Irena Kurlak oraz prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak. Dzielono się tu obserwacjami i badaniami na temat trudności w uczeniu się dzieci, problematyce dysleksji, zachowaniu dzieci nadpobudliwych, a także możliwości współpracy rodziców i szkoły w zapobieganiu trudnym zachowaniom dzieci w wieku wczesnoszkolnym.

Piąta sekcja równoległa obradowała o zagadnieniach *Trudności edukacyjnych dzieci w obszarze medialnym i wybranych treści nauczania.* Tę część poprowadziły prof. UKW dr hab. Krystyna Żuchelkowska oraz dr hab. Agnieszka Naumiuk. Próbowano w ramach tej sekcji zanalizować wirtualne przestrzenie w edukacji dziecka, wpływ urządzeń mobilnych na edukację dzieci, czy omawiano kwestie trudności dzieci w uczeniu się języków obcych oraz matematyki.

Konferencję oficjalnie zakończyła na uroczystej kolacji prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska, która pełniła jednocześnie funkcję przewodniczącej Komitetu Naukowego i Organizacyjnego konferencji. Zreasumowała znaczenie różnorodności i ważności tak wielu referatów, ogłoszonych na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM. Wyraziła przekonania, że badania te przyczynią się do pogłębienia analiz i dyskusji prowadzonych w odniesieniu do trudności edukacyjnych dzieci.